

DECRET LLEI /2021, de 31 d'agost, pel qual s'adapta el Codi civil de Catalunya a la reforma del procediment de modificació judicial de la capacitat.

El president de la Generalitat de Catalunya,

L'article 67.6.a) de l'Estatut preveu que els decrets llei siguin promulgats, en nom del rei, pel president o presidenta de la Generalitat.

D'acord amb això, promulgo el següent

DECRET LLEI

Exposició de motius

La Convenció internacional sobre els drets de les persones amb discapacitat, aprovada a Nova York el 13 de desembre de 2006 per l'Assemblea General de Nacions Unides, estableix que les persones amb qualsevol discapacitat han de gaudir de tots els drets humans i les llibertats fonamentals. La Convenció també aclareix com s'han d'aplicar els drets a les persones amb discapacitat i identifica les àrees en què s'han d'adaptar els ordenaments jurídics perquè les persones amb discapacitat puguin exercir els seus drets de manera efectiva.

La Generalitat de Catalunya, d'acord amb l'article 129 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, té competència exclusiva en matèria de dret civil, amb l'excepció de les matèries que reserva a l'Estat l'article 149.1.8a de la Constitució espanyola. D'acord amb aquesta competència, el Parlament de Catalunya ha dut a terme una tasca important en l'àmbit del dret de la persona i de la família, que va culminar amb l'aprovació de la Llei 25/2010, del 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família.

El llibre segon del Codi civil de Catalunya dedica el títol II a la regulació de les institucions de protecció de les persones amb la capacitat modificada judicialment, a les quals l'autoritat judicial, per mitjà de sentència, posa en tutela, en curatela o sota una altra mesura temporal de protecció.

La Llei 8/2021, de 2 de juny, per la qual es reforma la legislació civil i processal per al suport a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seva capacitat jurídica, que entra en vigor el 3 de setembre 2021, reforma el procediment de modificació judicial de la capacitat d'obrar i el substitueix pels processos sobre provisió de mesures judicials de suport a les persones amb discapacitat.

A partir de l'entrada en vigor de la reforma estatal, en conseqüència, els pressupòsits de la tutela, la curatela i la potestat parental prorrogada o rehabilitada que regula el Codi civil de Catalunya s'eliminen i deixen de poder-se aplicar en el futur. Malgrat que el llibre segon del Codi civil de Catalunya també inclou institucions de suport que operen sense la necessitat que la capacitat de la persona concernida estigui modificada judicialment –com ara els poders en previsió d'una situació d'incapacitat, que regula l'article 222-2, o l'assistència, que regulen els articles 226-1 a 226-7–, a la pràctica la majoria de les mesures acordades per a les persones amb discapacitat consisteixen en la potestat prorrogada o rehabilitada, en la tutela o en la curatela, que s'acomoden a la concepció de la capacitat que mantenia l'existència d'un procés de modificació judicial de la capacitat.

La supressió de la modificació judicial de la capacitat implica una nova concepció de la capacitat jurídica de la persona que resulta de la Convenció internacional sobre els drets de les persones amb discapacitat, feta a Nova York el 13 de desembre de 2006. La Convenció relaciona la dignitat inherent de les persones amb la seva autonomia individual, inclosa la llibertat de prendre les seves pròpies decisions, i estableix, a l'article 12, que cal reconèixer a totes les persones amb discapacitat la capacitat jurídica en igualtat de condicions respecte al conjunt dels ciutadans, en tots els aspectes de la vida, i que les persones amb discapacitat han de tenir accés a les mesures de suport que puguin necessitar per a l'exercici d'aquesta capacitat jurídica.

La Convenció de Nova York obliga a reformar i replantejar les institucions del Codi civil de Catalunya a les quals se sotmeten les persones majors d'edat, i a formular legalment els nous principis i regles generals sobre els suports en l'exercici de la capacitat jurídica. El Govern, mitjançant la Comissió de Codificació de Catalunya, adscrita al Departament de Justícia, ja ha fet passos en aquesta direcció, amb l'objectiu d'emprendre reformes basades en el nou model i d'assegurar que el resultat final sigui respectuós amb els drets de les persones amb discapacitat. En aquest sentit, el Departament de Justícia ha impulsat un procés participatiu sobre l'adaptació del Codi civil de Catalunya a la Convenció de Nova York, mitjançant la presentació del document *Bases de la reforma del Codi civil de Catalunya en matèria de suport a l'exercici de la capacitat jurídica*. Aquest procés participatiu va concloure el dia 30 d'octubre de 2020 i les nombroses aportacions de persones individuals i d'entitats han estat incorporades a les tasques de redacció de l'avantprojecte de llei encomanades a la Comissió de Codificació de Catalunya.

Tanmateix, mentre el procés d'adaptació del Codi civil de Catalunya a la Convenció de Nova York no culmini amb l'aprovació, per part del Parlament de Catalunya, dels textos legals que implantin un nou règim i la caracterització de les institucions de suport a les persones amb discapacitat, urgeix establir un règim transitori que doni resposta a les necessitats sorgides una vegada abolida la modificació judicial de la capacitat i estructurada la resposta procedimental al dret de les persones al suport per a l'exercici de la seva capacitat jurídica. Altrament, els titulars dels drets que resulten de la Convenció de Nova York haurien d'esperar fins a la conclusió del procés de reforma, malgrat que la legislació estatal ja ha remogut el principal obstacle que s'oposava a la implantació efectiva de la Convenció. A més, a la pràctica, es podria plantejar el dubte de quina mesura sol·licitar per a la persona que necessita suport en els nous procediments de provisió de mesures de suport que s'enduguin a Catalunya, una vegada s'ha fet inviable continuar aplicant la tutela, la curatela o la potestat prorrogada o rehabilitada.

Així doncs, a partir de l'entrada en vigor de la reforma de la legislació processal operada per la Llei 8/2021, de 2 de juny, cal establir urgentment un règim legal adaptat a les premisses de la Convenció de Nova York i que serveixi per donar resposta als nous procediments de provisió de suports que s'enduguin a partir d'ara a Catalunya. El mateix règim ha de servir també de referència per revisar les mesures que s'apliquen a les persones que en l'actualitat estan subjectes a alguna de les institucions tutelars regulades per la legislació civil catalana.

Si no s'aprova de manera immediata una modificació legislativa, l'entrada en vigor de la Llei 8/2021, de 2 de juny, generaria un buit legal a Catalunya, perquè suprimeix el procediment judicial de modificació de la capacitat. Catalunya disposa d'una regulació civil pròpia en la matèria, constitucionalment protegida i actualment vigent. Aquesta llei estatal, respecte del contingut no processal, de dret civil substantiu, no és d'aplicació directa, ni tampoc d'aplicació supletòria a Catalunya, d'acord amb els articles 111-2 i 111-5 del Codi civil de Catalunya. La regulació civil catalana estaria fortament afectada per l'entrada en vigor de la Llei 8/2021, de 2

de juny, si no es regulen els suports que s'acomoden a la nova concepció de la capacitat, atesa la gran rellevància de les modificacions de caràcter processal que aquesta norma conté. En aquest sentit, la llacuna legal podria comportar indefensió per a les persones en situació de discapacitat majors d'edat que necessitin suports per exercir la capacitat jurídica, alhora que podria donar peu a diverses interpretacions jurídiques per part dels operadors jurídics, la qual cosa produiria situacions excessivament diferents i fins tot contradictòries i, en definitiva, incertesa i manca de seguretat jurídica. Per això, la Generalitat de Catalunya, competent en dret civil, ha d'omplir aquest buit legal, fins que no estigui conclosa la regulació definitiva.

Els diversos instruments legislatius d'urgència o de tramitació ràpida, com les tramitacions urgents o la tramitació per lectura única, no permeten que la modificació legal es pugui aprovar i pugui entrar en vigor abans del dia 3 de setembre. L'únic instrument normatiu que permet la celeritat requerida per cobrir el buit normatiu que es podria produir és el decret llei, que és el que s'adopta per establir el règim dels suports a la capacitat de les persones.

El nou règim que estableix aquest Decret llei pren com a fonament la modificació de l'actual institució de l'assistència, que a partir d'ara reemplaça a Catalunya les tuteles i curateles, les potestats parentals prorrogades i rehabilitades i altres règims tutelars. La regulació vigent de l'assistència havia de ser modificada ja que, malgrat que parteix de premisses coherents amb la Convenció de Nova York, el seu contingut és incomplet i no permet oferir a la ciutadania un instrument de suport flexible i que abraci la diversitat de situacions en què una persona amb discapacitat pot requerir un suport en l'exercici de la seva capacitat jurídica. La reforma introduïda per aquest Decret llei permet aplicar-la amb tot el ventall de facultats que la persona concernida pugui necessitar i incorpora com a novetat que es pot designar la persona que ha de prestar l'assistència tant per la via judicial, com fins ara, com mitjançant l'atorgament d'una escriptura pública notarial. Aquesta segona via permet avançar vers la desjudicialització efectiva de la vida de les persones amb discapacitat i de les seves famílies, i descongestionar l'activitat dels jutjats, sense perjudici de les funcions de control i supervisió que en tot cas pertoqueu a la fiscalia i a l'autoritat judicial.

A partir de l'entrada en vigor d'aquest Decret llei, per tant, la tutela, la curatela i la potestat parental prorrogada o rehabilitada ja no es poden constituir en relació amb les persones majors d'edat. Se'ls ha d'aplicar, si escau, el règim de l'assistència. A més, mentre no es produeixi la futura reforma del conjunt d'institucions de protecció de la persona, la tutela i la curatela s'han d'aplicar només a les persones menors d'edat, sense perjudici que el règim legal del càrrec de la tutela resulti aplicable supletòriament a l'assistència en tot allò que no s'oposi al règim que li és propi.

Per coherència amb els canvis regulats en aquest Decret llei, el Registre de nomenaments tutelars no testamentaris i de poders atorgats en previsió d'incapacitat passa a denominar-se Registre de nomenaments no testamentaris de suports a la capacitat jurídica.

Quan conclouguin els treballs en curs, s'hauran ordenat definitivament les institucions de suport i protecció de les persones amb discapacitat d'acord amb el nou concepte de capacitat jurídica. Amb la finalitat de fer efectiu aquest procés amb la celeritat necessària, la disposició final segona ordena al Govern que, en el termini de dotze mesos, presenti un projecte de llei en matèria de suports a l'exercici de la capacitat jurídica.

Atesa la necessitat extraordinària i urgent a què habilita la figura del Decret llei, en els termes que preveu l'article 38 de la Llei 13/2008, del 5 de novembre, de la presidència de la Generalitat i del Govern;

En ús de l'autorització que concedeix l'article 64 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, a proposta de la consellera de Justícia i amb la deliberació prèvia del Govern,

Decreto:

Article 1. Provisió de suports d'acord amb la legislació civil catalana

La persona major d'edat que necessita suport per exercir la seva capacitat jurídica en condicions d'igualtat pot sol·licitar la constitució de l'assistència que regulen els articles 226-1 a 226-7 del Codi civil de Catalunya.

Article 2. Modificació del Codi civil de Catalunya

Es modifica el capítol VI del títol II del llibre segon del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

«Capítol VI. L'assistència

»Article 226-1. Concepte i tipus de designació.

»1. La persona major d'edat pot sol·licitar la designació d'una o més persones que l'assisteixin, d'acord amb el que estableix aquest capítol, si la necessita per exercir la seva capacitat jurídica en condicions d'igualtat.

»2. La constitució de l'assistència es pot dur a terme mitjançant l'atorgament d'una escriptura pública notarial o d'acord amb el procediment de jurisdicció voluntària per a la provisió de mesures judicials de suport a les persones amb discapacitat.

»3. També poden demanar la designació judicial de l'assistència les persones legitimades per la Llei de la jurisdicció voluntària per promoure l'expedient de provisió de mesures judicials de suport a les persones amb discapacitat, en el cas que no s'hagi constituït prèviament de manera voluntària, i sempre que no hi hagi un poder preventiu en vigor que sigui suficient per proporcionar el suport que la persona requereix.

»4. L'exercici de les funcions d'assistència s'ha de correspondre amb la dignitat de la persona i ha de respectar-ne els drets, la voluntat i les preferències.

»Article 226-2. Designació judicial de la persona que ha de prestar l'assistència

»1. La voluntat, els desitjos i les preferències de la persona concernida s'han de tenir en compte pel que fa a la designació de la persona que ha de prestar l'assistència requerida.

»2. Quan la persona assistida no pugui expressar la voluntat i les preferències, i no hagi atorgat el document a què fa referència l'article 226-3, la designació de la persona que presta l'assistència s'ha de basar en la millor interpretació de la voluntat de la persona concernida i de les seves preferències, d'acord amb la seva trajectòria vital, les seves manifestacions prèvies de voluntat en contextos similars, la informació que tenen les persones de confiança i qualsevol altra consideració pertinent per al cas. En aquest supòsit, és obligatori comunicar a l'autoritat judicial totes les circumstàncies que es coneguin en relació amb els desitjos manifestats per la persona assistida.

»3. Excepcionalment, mitjançant una resolució motivada, es pot prescindir del que ha manifestat la persona afectada quan s'acreditin circumstàncies greus desconegudes per ella o quan, en el cas de nomenar la persona que ella ha indicat, es trobi en una situació de risc d'abús, conflicte d'interessos o influència indeguda.

»4. L'autoritat judicial pot establir les mesures de control que estimi oportunes per garantir el respecte dels drets, la voluntat i les preferències de la persona, i també per evitar els abusos, els conflictes d'interessos i la influència indeguda.

- »5. El nomenament de la persona que assisteix i la presa de possessió del càrrec s'han d'inscriure al registre civil mitjançant la comunicació de la resolució judicial corresponent.
- »6. La mesura d'assistència s'ha de revisar d'ofici cada tres anys. Excepcionalment, l'autoritat judicial pot establir un termini de revisió superior, que no pot excedir de sis anys.

»Article 226-3. Designació notarial per part de la persona mateixa

- »1. Qualsevol persona major d'edat, en escriptura pública, en previsió o apreciació d'una situació de necessitat de suport, pot nomenar una o més persones perquè exerceixin l'assistència i pot establir disposicions respecte al funcionament i al contingut del règim de suport adequat, fins i tot pel que fa a la cura de la seva persona. També pot establir les mesures de control que estimi oportunes per garantir els seus drets, el respecte a la seva voluntat i a les seves preferències i per evitar els abusos, els conflictes d'interessos i la influència indeguda.
- »2. L'atorgament d'un acte de designació d'assistència posterior revoca l'anterior en tot allò que el modifiqui o sigui incompatible.
- »3. En el cas de designació voluntària de l'assistència es poden establir substitucions. Si es nomenen diverses persones i no s'especifica l'ordre de substitució, es prefereix la que consta en el document posterior i, si n'hi ha més d'una, la designada en primer lloc.
- »4. Les designacions d'assistència atorgades en escriptura pública s'han de comunicar al registre civil per inscriure-les al foli individual de la persona concernida i també al Registre de nomenaments no testamentaris de suports a la capacitat jurídica, o el que el substitueixi.
- »5. L'autoritat judicial, en defecte o per insuficiència de les mesures adoptades voluntàriament, en pot establir unes altres de supletòries o complementàries. Excepcionalment, mitjançant una resolució motivada, es pot prescindir del que ha manifestat la persona afectada, quan s'acreditin circumstàncies greus desconegudes per ella o quan, en cas de nomenar la persona que ella ha indicat, es trobi en una situació de risc d'abús, conflicte d'interessos o influència indeguda.

»Article 226-4. Contingut de l'assistència constituïda judicialment

- »1. La voluntat, els desitjos i les preferències de la persona s'han de tenir en compte pel que fa al tipus i a l'abast de l'assistència.
- »2. En la resolució de nomenament de l'assistència, l'autoritat judicial ha de concretar les funcions que ha d'exercir la persona que presta l'assistència, tant en l'àmbit personal com en el patrimonial, segons que correspongui.
- »3. L'autoritat judicial, en resolució motivada i només en els casos excepcionals en què resulti imprescindible per les circumstàncies de la persona assistida, pot determinar els actes concrets en els quals la persona que presta assistència pot assumir la representació de la persona assistida.

»Article 226-5. Ineficàcia dels actes de la persona assistida

- »Els actes jurídics que la persona assistida faci sense la intervenció de la persona que l'assisteix, si aquesta intervenció és necessària d'acord amb la mesura voluntària o judicial d'assistència, són anul·lables a instància de qui assisteix, de la persona assistida i de les persones que la succeeixin a títol hereditari, en el termini de quatre anys des de la celebració de l'acte jurídic.

»Article 226-6. Règim jurídic

- »S'apliquen a l'assistència les regles de la tutela en tot allò que no s'oposin al règim propi de l'assistència, interpretades d'acord amb la Convenció internacional sobre els drets de les persones amb discapacitat.

»Article 226-7. Modificació de l'assistència

»1. Les persones legitimades per sol·licitar la constitució de l'assistència poden sol·licitar-ne la modificació o revisió si hi ha un canvi en les circumstàncies que la van motivar.

»2. Si la persona que assisteix té coneixement de circumstàncies que permeten l'extinció de l'assistència o la modificació del seu àmbit o de les funcions, ho ha de comunicar a l'autoritat judicial.

»Article 226-8. Extinció de l'assistència

»1. L'assistència s'extingeix per les causes següents:

»a) Per la mort o la declaració de mort o d'absència de la persona assistida.

»b) Per la desaparició de les circumstàncies que la van determinar.

»2. En el supòsit de l'apartat 1.b), l'autoritat judicial, a instància de part, ha de declarar el fet que dona lloc a l'extinció de l'assistència i ha de deixar sense efecte el nomenament de la persona assistent.»

Disposicions transitòries

Disposició transitòria primera. Assistències constituïdes a l'empara de la regulació anterior
Les assistències constituïdes fins a l'entrada en vigor d'aquest Decret llei es mantenen en els termes en què van ser acordades per l'autoritat judicial competent, sense perjudici de la modificació judicial a instància de la persona concernida o de qui li presta l'assistència, per tal d'adaptar-les a la nova normativa.

Disposició transitòria segona. Revisió de les mesures judicials en vigor

1. A partir de l'entrada en vigor d'aquest Decret llei, la tutela, la curatela i la potestat parental prorrogada o rehabilitada, regulades per les disposicions del títol II del llibre segon del Codi civil de Catalunya, no es poden constituir en relació amb les persones majors d'edat.

2. Les tuteles, les curateles i les potestats parentals prorrogades o rehabilitades constituïdes amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquest Decret llei es mantenen fins la revisió a què fan referència els apartats 3 i 4.

3. Les persones amb la capacitat modificada judicialment, els progenitors que tenen la potestat parental prorrogada o rehabilitada i les persones que exerceixen càrrecs tutelars o de curatela poden sol·licitar en qualsevol moment la revisió de les mesures que s'hagin establert per tal d'adaptar-les a la supressió de la modificació judicial de la capacitat i aplicar-hi, si s'escau, el règim d'assistència que regulen els articles 226-1 a 226-8 del Codi civil de Catalunya. La revisió de les mesures s'ha de fer en el termini màxim d'un any des de la sol·licitud.

4. En cas que no hi hagi la sol·licitud esmentada a l'apartat 3, la revisió l'ha de fer d'ofici l'autoritat judicial, o a instància del ministeri fiscal, en un termini màxim de tres anys des de l'entrada en vigor d'aquest Decret llei.

5. Les persones que han estat declarades judicialment pròdigues i les que n'exerceixen la curatela poden demanar, en qualsevol moment, l'extinció de la curatela. El que estableixen els articles 223-1 a 223-10 del Codi civil de Catalunya es manté i regeix fins a l'extinció de la curatela.

Disposició transitòria tercera. Delacions fetes per la persona mateixa

1. Les delacions fetes per la persona mateixa per al cas de modificació judicial de la capacitat mantenen llur eficàcia i s'apliquen, si escau, en cas que es demani el nomenament d'una persona perquè assisteixi l'atorgant en l'exercici de la seva capacitat jurídica.

2. S'aplica a aquestes delacions el que estableix l'article 226-3 del Codi civil de Catalunya.

Disposicions finals

Disposició final primera. Modificació del Decret 188/1994, de 28 de juny, de creació de la Comissió d'Assessorament i Supervisió de les persones jurídiques sense ànim de lucre que tinguin atribuïda la tutela de menors o d'incapacitats

1. Es modifica el títol del Decret 188/1994, de 28 de juny, que queda redactat de la manera següent:

«Decret 188/1994, de 28 de juny, de creació de la Comissió d'Assessorament i Supervisió de les persones jurídiques sense ànim de lucre que tinguin atribuïdes la tutela de menors o mesures de suports a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seva capacitat jurídica.»

2. Totes les referències que el Decret 188/1994, de 28 de juny, faci a la Comissió d'Assessorament i Supervisió de les persones jurídiques sense ànim de lucre que tinguin atribuïda la tutela de menors o d'incapacitats s'han d'entendre fetes a la Comissió d'Assessorament i Supervisió de les persones jurídiques sense ànim de lucre que tinguin atribuïdes la tutela de menors o mesures de suports a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seva capacitat jurídica.

3. El Decret 188/1994, de 28 de juny, objecte de modificació mitjançant aquest Decret llei manté el rang reglamentari de decret a tots els efectes.

Disposició final segona. Modificació del Decret 30/2012, de 13 de març, del Registre de nomenaments tutelars no testamentaris i de poders atorgats en previsió d'incapacitat i del Registre de patrimonis protegits

1. Es modifica el títol del Decret 30/2012, de 13 de març, que queda redactat de la manera següent:

«Decret 30/2012, de 13 de març, del Registre de nomenaments no testamentaris de suports a la capacitat jurídica i del Registre de patrimonis protegits.»

2. Totes les referències que el Decret 30/2012, de 13 de març, faci al Registre de nomenaments tutelars no testamentaris i de poders atorgats en previsió d'incapacitat s'han d'entendre fetes al Registre de nomenaments no testamentaris de suports a la capacitat jurídica.

3. El Decret 30/2012, de 13 de març, objecte de modificació mitjançant aquest Decret llei, manté el rang reglamentari de decret a tots els efectes.

Disposició final tercera. Normativa vigent

Totes les referències que la normativa vigent faci a la tutela, la curatela i la potestat parental prorrogada o rehabilitada per a persones majors d'edat, s'ha d'entendre que es fan al nou règim de mesures de suport a les persones amb discapacitat que estableix aquest Decret llei.

Disposició final quarta. Projecte de llei en matèria de suports a la capacitat jurídica de les persones amb discapacitat

En el termini de dotze mesos des de l'entrada en vigor d'aquest Decret llei, el Govern ha de presentar un projecte de llei de modificació del Codi civil de Catalunya en matèria de suports a l'exercici de la capacitat jurídica de les persones amb discapacitat.

Disposició final cinquena. Entrada en vigor

Aquest Decret llei entra en vigor l'endemà de la publicació al *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals s'apliqui aquest Decret llei cooperin a complir-lo i que els tribunals i les autoritats a qui pertorqui el facin complir.

Barcelona, 31 d'agost de 2021

Pere Aragonès i Garcia
President de la Generalitat de Catalunya

Lourdes Ciuró i Buldó
Consellera de Justícia